

Žurnāla «būvēt» decembra numurā sākām tematu par telpiskās plānošanas uzdevumiem tuvākajam pusgadsimtam (līdz Zemes garozas katastrofas izmaiņu sākumam). Pagaidām Latvijas dzīles ir mierīgas, nepievēršot iedzīvotāju uzmanību ar izmaiņām. Bet vai vienmēr Latvija paliks tāda, kādu mēs to zinām?

Telpiskās plānošanas iespējamie attīstības virzieni 21. gadsimta pirmajā pusē

LUDMILA KARTUNOVA,
DR. ARH., TELPISKĀS UN
REGIONĀLĀS ATTĪSTĪBAS
PĒTĪJUMU CENTRA
VADOŠĀ PĒTNIECE:

«2008. gadā 5. augustā Ministru kabinets pieņēma Vides ministrijas izstrādāto informatīvo ziņojumu «Par adaptāciju klimata pārmaiņām», kas tika izstrādāts, pamatojoties gan uz 2007. gada vasarā publicēto Eiropas Savienības Zaļo grāmatu par piemērošanos klimata pārmaiņām un 2008. gada nogalē paredzēto Balto grāmatu par piemērošanos klimata pārmaiņām, gan ņemot vērā ārvalstu un pašmāju zinātnieku pētījumus, citus faktus par arvien būtiskākām klimata pārmaiņu radītām izmaiņām, kur tiek aprakstīti situācijas attīstības iespējamie scenāriji (ja globālā sasilšana turpināsies tādos pašos tempos; dramatiski mainīsies Latvijas teritorija un klimats).»

Tuvojamies ģeoloģisko izmaiņu periodam

Valsts ģeoloģiskā vēsture liecina par to, ka pagājušās ēras sauszemes kontūras nepārtraukti mainījās. Latvijas teritorija ne vienmēr ir bijusi viengabalaina. Ir zināms laika posms, kad tās atsevišķās daļas Kurzemi no Vidzemes un Latgales atdalīja okeāns. Pēc okeāna noslēgšanās palika salu loks (ar virkni nodzisušu vulkānu). Šodien tie paslēpti zem nogulumiežu biežās kārtas. Mūsdienās, Kainozoja ērā, Latvijas

jūras robežas daudzkārt mainījās. Mainījās upes gultņu, ezeru, upes grīvu un citu ainavu elementu vietas. Paskatieties, pagāja tikai 15 gadi, bet kā izmainījās Gaujas upes grīva! (1., 2. attēls). Izmainījās grīvas forma, pazuda smilšu saliņa, izmainījās upes un jūras ūdens masas savstarpējais spiediens.

Ar katru gadu vairāk un vairāk pētnieku uzsver, ka pasaule tuvojas grandiozu ģeoloģisko izmaiņu periodam, kas, domājams, sāksies 21. gs. otrajā pusē. Daba jau sāk sagatavošanos nākamajam ģeoloģiskām izmaiņām. Par to liecina 1967. un 1969. gada viesuļvētras, kad jūras līmenis pacēlās par 2,24 m un vēja ātrums sasniedza 40 m/s. Meteorologi 2005. gada janvārī atkal fiksēja viesuļvētru un ūdens pacelšanos augstāk par 2 m. Plūdi 2008. gada martā fiksēti uzreiz vairākās Latvijas vietās: Rīgā, Liepājā, Jūrmalā, Rāznas, Lubānas, Burtnieku, Usmas, Engures, Babītes ezerā. Plūdiem tika pakļauta daļa no Rīgas teritorijas, Ķeguma un Pļaviņu teritorijas. Pēdējos gados novērotas ekstremāli siltas ziemas.

Liepājas–Rīgas–Pleskavas tektonisko traucējumu zonā novēroti atsevišķi seismiski notikumi.

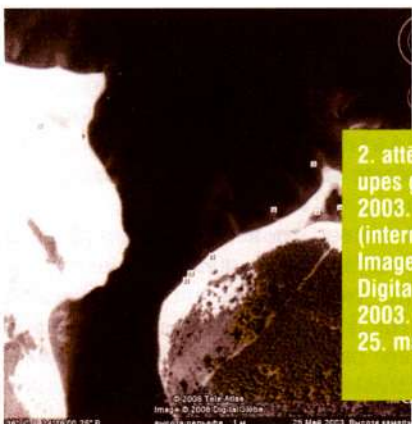
Latvijas valdība atsaucās uz šīm vides izmaiņām ar likumu un lēmumu pieņemšanu. 2007. gadā Latvijā tika izstrādāts un pieņemts projekts «Priekšlikumu izstrāde nacionālā plāna plūdu risku novērtēšanai un samazināšanai», (pagaidām runa ir tikai par upju un ezeru krastu applūšanu).

2008. gadā 5. augustā Ministru kabinets pieņēma Vides ministrijas izstrādāto informatīvo ziņojumu «Par adaptāciju klimata pārmaiņām», kas tika izstrādāts, pamatojoties gan uz 2007. gada vasarā publicēto Eiropas Savienības Zaļo grāmatu par piemērošanos klimata pārmaiņām un 2008. gada nogalē paredzēto Balto grāmatu par piemērošanos klimata pārmaiņām, gan ņemot vērā ārvalstu un pašmāju zinātnieku pētījumus, citus faktus par arvien būtiskākām klimata pārmaiņu radītām izmaiņām, kur tiek aprakstīti

Foto: autora arhivs

1. attēls. Gaujas upes grīva 1988. gadā (pēc aerofotouzņēmuma datiem)

2. attēls. Gaujas upes grīva 2003. gadā (interneta dati Image © 2008 Digital Globe 2003. gada 25. maijā)